

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupíčkové v právní věci žalobce: **L. V.**, zastoupen JUDr. Josefem Šírkem, advokátem se sídlem Dr. Bureše 1185/1, České Budějovice, proti žalovanému: **Krajský úřad Kraje Vysočina**, se sídlem Žižkova 57, Jihlava, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 10. 2022, č. j. 30 A 150/2021-101,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému opatrovníkovi JUDr. Josefu Šírkovi, advokátovi, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 3 400 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 29. 10. 2021, č. j. KUJI 57779/2021 (dále též „rozhodnutí žalovaného“), zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Magistrátu města Jihlavy, správního odboru, ze dne 4. 5. 2021, č. j. MMJ/SPO/78626/2021, vydané dle § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

II.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného správní žalobou u Krajského soudu v Brně (dále též „krajský soud“). V průběhu řízení o žalobě žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků a následně podáním ze dne 3. 8. 2022 požádal o ustanovení zástupce pro

předmětné řízení, přičemž navrhl, aby jako jeho zástupce byl ustanoven advokát JUDr. Josef Šírek, se sídlem Dr. Bureše 1185/1, České Budějovice. Krajský soud v záhlaví označeným usnesením přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků pouze zčásti, a to v rozsahu 50 % (výrok I), a opatrovníkem žalobce pro řízení ustanovil JUDr. Josefa Šírka (výrok II). Usnesení krajského soudu (stejně jako všechna dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) je v plném znění dostupné na www.nssoud.cz a soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti usnesení krajského soudu kasační stížnost z důvodů obsahově podřaditelných pod § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“). Stěžovatel předně namítal, že krajský soud nesprávně zjistil a vyhodnotil jeho majetkové poměry, opomněl započítat částku životního minima, která musí stěžovateli zůstat, a dostatečně nezohlednil jeho závažné zdravotní problémy. Stěžovatel je názoru, že vzhledem k jeho téměř nedostatečné bilanci měsíčních příjmů a výdajů se úvaha krajského soudu o nutnosti zachovat určitou míru odpovědnosti žadatele za vedení sporu jeví jako ne zcela přiměřená, neboť sociální situace stěžovateli neumožňuje uhradit soudní poplatek v jakékoliv výši. Dále poukázal na skutečnost, že již v minulosti byl od soudních poplatků osvobozen (odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2022, č. j. 5 As 109/2022-16 a nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 1966/18). Stěžovatel nesouhlasil ani s názorem krajského soudu, že jeho nynější majetková situace je z důvodu vyššího starobního důchodu rozdílná, neboť krajský soud nevzal v úvahu zvýšení nákladů na živobytí, bydlení a léky kvůli inflaci. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[4] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[5] Kasační stížnost není důvodná.

[6] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkami poukazujícími na nepřezkoumatelnost. Podle ustálené judikatury platí, že má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný, jak uvažil o pro věc zásadních a podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodných skutečností, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje pro věc zásadní argumentaci účastníků řízení za lichou (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, všechny dostupné na <http://nalus.usoud.cz>, nebo rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003-130, č. 244/2004 Sb. NSS, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003-52, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, a ze dne 21. 8. 2008,

pokračování

č. j. 7 As 28/2008-75, všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[7] Těmto požadavkům napadené usnesení dostalo. Krajský soud dostatečně a srozumitelně vysvětlil, z jakých důvodů osvobodil stěžovatele od soudních poplatků pouze z části, resp. z jakých důvodů nemohl stěžovateli přiznat plné osvobození od soudních poplatků. Krajský soud přitom (na podkladě stěžovatelem předložených podkladů a obsahu spisu) důkladně zkoumal majetkovou situaci stěžovatele, jakož i další rozhodné skutečnosti, a své závěry přezkoumatelně odůvodnil. Nejvyššímu správnímu soudu nic nebrání přezkoumat správnost úvah krajského soudu. I další argumentace krajského soudu je plně přezkoumatelná a srozumitelná. Námitku nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení proto Nejvyšší správní soud shledal nedůvodnou.

[8] Stěžovatel dále nesouhlasil se závěrem krajského soudu, že nebyly splněny podmínky pro úplné osvobození od soudních poplatků.

[9] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který v řízení před správním soudem doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.*

[10] Z citovaného ustanovení vyplývá, že plné osvobození od soudních poplatků přichází do úvahy pouze výjimečně, a to za situace, kdy existují skutečně závažné důvody. Jen tedy pouze ve zcela výjimečných situacích lze účastníka plně osvobodit od soudních poplatků (vedle znění zákona srov. i důvodovou zprávu k zákonu č. 303/2011 Sb.). Smyslem označené právní úpravy je docílit toho, aby se účastník, který nemá dostatek prostředků na zaplacení soudních poplatků v plné výši, podílel na nákladech soudního řízení alespoň zčásti (srov. i rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2013, č. j. 6 As 12/2013-15, ze dne 1. 7. 2015, č. j. 1 As 7/2015-37, ze dne 9. 12. 2021, č. j. 8 As 272/2021-30, a usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008-74 apod.). Zhodnocení všech rozhodných okolností, které vypovídají o poměrech žadatele, je přitom věcí úvahy soudu a promítá se do jeho závěru, zda je žadatel s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky. Za situace, kdy se toto uvážení soudu pohybuje v zákonných mezích a odpovídá skutkovým okolnostem, Nejvyšší správní soud do rozhodnutí správního soudu nezasahuje, neboť samo užití soudcovského uvážení není důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013-18).

[11] Je to přitom žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 As 343/2004-50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011-81). Soud tedy z vlastní iniciativy nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí. Soud při rozhodování o osvobození od soudních poplatků přihlíží nejen

k majetkovým poměrům žadatele, ale také k výši soudního poplatku. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo (vedle výše uvedené judikatury viz i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010-91).

[12] Podle názoru Nejvyššího správního soudu krajský soud postupoval v mezích právní úpravy, resp. shora označené judikatury. Na podkladě konkrétních skutkových okolností zkoumal splnění podmínek ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Správně dovodil, že stěžovatel v rozhodnou dobu pobíral starobní důchod ve výši 14 666 Kč, přičemž jeho tvrzené měsíční výdaje představovaly částku 6 690 Kč. Na základě porovnání uvedených částek shledal, že rozdíl mezi pravidelnými příjmy a výdaji stěžovatele činí téměř osm tisíc korun českých, na základě čehož dovodil, že nejsou splněny podmínky pro plné osvobození od soudních poplatků; uvedená zbývající měsíční částka na živobytí pro stěžovatele nepředstavuje takový stav nouze, pro který by stěžovatel nebyl schopen zaplatit soudní poplatek alespoň částečně. S uvedeným hodnocením se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. To stejné platí i pro navazující hodnocení v usnesení krajského soudu. Podle názoru Nejvyššího správního soudu posoudil krajský soud předmětnou žádost správně.

[13] K uvedenému závěru soud dospěl i při znalosti usnesení zdejšího soudu ze dne 29. 4. 2022, č. j. 5 As 109/2022-16, kterým bylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu. V tomto usnesení však soud hodnotil odlišnou majetkovou situaci stěžovatele. Od vydání označeného usnesení došlo k významnému navýšení příjmů na straně stěžovatele. Na základě porovnání výše starobního důchodu, který stěžovatel pobírá nyní, s výší důchodu invalidního, který stěžovatel pobíral v rozhodnou dobu (v dubnu 2022), dospívá soud k závěru, že došlo k navýšení příjmů stěžovatele o téměř 6 000 Kč. Naopak měsíční výdaje stěžovatele se v porovnání s předchozím obdobím zvýšily pouze částečně (v dubnu 2022 stěžovatel vyčísil výdaje na 5 750 Kč, nyní na 6 690 Kč). Přestože vzal zdejší soud v úvahu náklady na uspokojení nezbytných potřeb stěžovatele, současné zvýšení cen, míru inflace a jeho nezanedbatelné zdravotní potíže, dospěl po důkladném zvážení k závěru, že nyní stěžovateli po odečtení výdajů na bydlení a léky zůstává částka, která je několikanásobně vyšší než v předchozím období, a která je rovněž výrazně vyšší, než je životní minimum stanovené po rok 2022, jenž musí stěžovateli zůstat k živobytí. Obdobně je nutné nahlížet i na stěžovatelem akcentovaný nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 1966/18, kterým byl zrušen rozsudek zdejšího soudu ze dne 24. 4. 2018, č. j. 8 As 94/2017-43, s tím, že částečným osvobozením stěžovatele od soudního poplatku bylo porušeno jeho základní právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. I při znalosti označeného nálezu Ústavního soudu nemohl soud přehlédnout vývoj finanční situace na straně stěžovatele. V mezidobí došlo ke změně jeho majetkových poměrů, která plně odůvodňuje přiznání pouze částečného osvobození od soudních poplatků v nynější věci, jak správně dovodil krajský soud. Posouzení provedené krajským soudem odpovídá ostatně i závěru usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 10. 2022, č. j. 3 Ads 253/2022-21. V tomto usnesení dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že měsíční částka, která po odečtení nákladů na uspokojení nezbytných potřeb stěžovateli zůstane, odůvodňuje „*částečné osvobození od soudních poplatků*“ (viz bod 5 usnesení). Uvedené usnesení Nejvyššího správního soudu tedy konvenuje postupu

pokračování

krajského soudu, který rovněž přiznal stěžovateli pouze částečné osvobození od soudních poplatků. Ke stejným závěrům o důvodnosti pouze částečného osvobození stěžovatele od soudních poplatků ostatně Nejvyšší správní soud dospěl i v nedávném usnesení ze dne 7. 2. 2023, č. j. 10 Ads 2/2023-29 (viz bod 4 usnesení).

[14] Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem i v tom, že výrok III nemohl stěžovatel napadnout kasační stížností. Jeho postup odpovídal konstantní judikatuře (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008-47, ze dne 12. 8. 2021, č. j. 5 As 186/2021-15, ze dne 12. 5. 2022, č. j. 2 As 56/2022-12 atp.). V této souvislosti Nejvyšší správní soud nad rámec věci dodává, že z předloženého spisu krajského soudu vyplývá, že krajský soud (po vydání předmětného usnesení) nečinil další kroky a tedy správně vyčkal rozhodnutí o výše rekapitulované kasační stížnosti (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 5. 2021, č. j. Ars 3/2019-43).

[15] Ani na základě žádné další stížní argumentace Nejvyšší správní soud neshledal nezákonnost závěru, že je namístě stěžovatele osvobodit od soudních poplatků pouze částečně a nikoliv v úplném rozsahu. Argumentace krajského soudu odpovídá smyslu a účelu právní úpravy, resp. konkrétním skutkovým okolnostem (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011-22, ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010-91, ze dne 14. 11. 2021, č. j. 6 Ans 14/2012-11, ze dne 17. 5. 2021, č. j. 3 As 109/2021-15, ze dne 30. 5. 2019, č. j. 7 As 119/2019-15 atp.). Uvedeným soud přitom nikterak nezlehčuje situaci stěžovatele. Je si vědom i povahy daného řízení, zdravotního a jiného stavu stěžovatele. Krajský soud však své usnesení vystavěl na významném zlepšení majetkové situace stěžovatele, což stěžovatel ani v kasační stížnosti relevantně nezpochybnil. Toto zlepšení finanční situace (i při zohlednění povahy daného řízení, zdravotního stavu stěžovatele atp.) neumožňuje dospět k jinému závěru, než že nejsou dány zvláště závažné důvody, pro které by stěžovatel nemohl uhradit soudní poplatek alespoň zčásti. Nejvyšší správní soud s ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti souhlasí s krajským soudem, že takové v dané konkrétní věci dány nebyly (vedle výše uvedených rozhodnutí srov. i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2013, č. j. 6 As 12/2013-15, a dále usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 10. 2022, č. j. 3 Ads 253/2022-21). Nejvyšší správní soud přitom nevylučuje, že jiné žádosti stěžovatele mohou být soudy vyhodnoceny i odlišně. Jak již však bylo výše uvedeno, zhodnocení všech rozhodných okolností, které vypovídají o poměrech žadatele, je věcí úvahy soudu, která může být odlišná s ohledem na povahu věci, situaci stěžovatele v době podání žádosti, jejího obsahu a další konkrétní okolnosti věci. Za situace, kdy se toto uvážení soudu pohybuje v zákonných mezích, resp. je přiměřené a náležitě odůvodněné, Nejvyšší správní soud do rozhodnutí správního soudu nezasahuje, neboť samo užití soudcovského uvážení není důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013-18).

[16] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

[17] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu podle obsahu spisu nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

[18] Stěžovateli byl usnesením krajského soudu ze dne 11. 10. 2022, č. j. 30 A 150/2021-101, ustanoven pro řízení před soudem opatrovník JUDr. Josef Šírek, advokát. Odměnu a náhradu hotových výdajů v takovém případě platí stát (§ 140 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.). Opatrovník v řízení o kasační stížnosti učinil jeden úkon právní služby, a to podání kasační stížnosti. Za jeden úkon právní služby náleží ustanovenému opatrovníkovi odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (tj. ve znění po nálezů Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 4/19, který byl zveřejněn ve Sbírce zákonů pod č. 302/2019)] a paušální náhrada hotových výdajů za jeden úkon ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). tj. celkem 3 400 Kč (k uvedeným závěrům srov. přiměřeně i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2022, č. j. 5 As 109/2022-29). Uvedenou částku mu Nejvyšší správní soud vyplatí do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. února 2023

Tomáš Foltas
předseda senátu